

• ستم‌زدایی از چهره امت‌ها، شیوه تمام پیامبران است

به گزارش خبرگزاری حوزه از مشهد، پیام حضرت آیت‌الله سبحانی به کنگره جهانی حضرت رضا‏^(علیه السلام) که در این مراسم قرائت شد، به این شرح است:

«ائمه اثنی عشر‏^(علیهم السلام) در صحاح و مسانید، آیات قرآنی و روایات نبوی حاکی است که پیامبران پیشین از بنی‌اسرائیل دارای خلفای دوازده‌گانه بوده‌اند. قرآن درباره خلفای حضرت موسی‏^(علیه السلام) چنین می‌فرماید: ﴿وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا﴾؛ خدا از بنی‌اسرائیل پیمان گرفت و از آنها، دوازده نقیب برانگیختیم. از نظر تاریخ، شمار حواریون حضرت عیسی‏^(علیه السلام) ۱۲ تن بودند. این سنت نیز همچنین ادامه داشته است. صحیح بخاری و صحیح مسلم نیز، از دوازده خلیفه برای پیامبر اسلام‏^(صلی الله علیه و آله و سلم) نام می‌برد. مسلم در صحیح خود نقل می‌کند که جابرین سمره می‌گوید: پیامبر در اجتماع عظیمی چنین فرمود: «لاَ إِزْوَالَ إِسْلَامَ عَزِيزًا إِلَى اِثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً كُلَّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ».

روایات خلفای دوازده‌گانه به‌صورت متضافر بلکه متواتر در صحیحین آمده است و غالباً می‌گویند: پیامبر‏^(صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: همگی از قریش و البته برخی می‌گویند: از «بنی‌هاشم». یکی از ویژگی‌های جانشینان دوازده‌گانه، عزت‌بخشی آنان به اسلام است. چنانکه فرمود: «لاِزْوَالَ إِسْلَامَ عَزِيزًا إِلَى اِثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً». تاریخ می‌گوید: چنین دوازده خلیفه‌ای که به اسلام عزت بخشیدند، نه در خلفای اموی بوده و نه در خلفای بنی‌عباس! هر دو گروه، آن‌چنان رفتار نکردند که بتوانند مالک عزت اسلام باشند؛ بلکه روی زمین را با خون افراد بی‌گناه رنگین کردند. زندان‌ها را به‌وسیله افراد بی‌گناه که وابستگان به خاندان اهل بیت‏^(علیهم السلام) بودند، پر کردند.

اگر به‌طور بی‌طرفانه نظر به تاریخ افکنیم، دوازده خلیفه‌ای که از امیر مؤمنان‏^(علیه السلام) آغاز شده و با حضرت مهدی‏^(عجل الله تعالی فرجه) ختم می‌شود، خواهیم دید که مصداق بارز این روایات، امیرمؤمنان و فرزندان یازده‌گانه اوست؛ البته وقت مجلس اجازه نمی‌دهد که درباره این خلفا به‌صورت گسترده عرض ادب کنیم؛ ولی چون همایش به‌عنوان امام رؤف امام علی‏^(علیه السلام) بن موسی‌الرضا‏^(علیه السلام) برگزار شده است؛ فقط نظر بزرگان اهل سنت را درباره این امام رؤف مطرح می‌کنیم.
۱. ابن‌حبان از رجالین اهل‌سنت بوده؛ دو نوع رجالی دارد: ثقات و ضعاف. در بخش نخست هنگامی که نوبت به علی‌بن موسی‌الرضا‏^(علیه السلام) می‌رسد، می‌گوید: این بزرگوار به‌وسیله مأمون مسموم شد. من هر موقع مشکلی پیدا می‌کردم، به مرقد ایشان مشرف شده و نماز می‌گذاردم و آن خداوند متعال حاجات خود را می‌خواستم. و اتفاقاً برآورده می‌شد و من کراراً این را انجام داده‌ام.

۲. واقدی که یکی از نویسندگان تاریخ در قرن سوم اسلامی است، می‌گوید: «كان يقبى بمسجد رسول الله وهو ابنُ ثيف وعشرين سنه» – «علی‌بن موسی‌الرضا‏^(علیه السلام) در مسجد رسول‌خدا درحالی‌که بیست و چند ساله بود، به مسائل دینی و عقیدتی پاسخ می‌گفت.» از نظر تاریخ بخشی از این سال‌ها در زمان حیات والد بزرگوار او بوده است. تا اینجا توانستیم نشان و موقعیت علی‌بن موسی‌الرضا‏^(علیه السلام) را در آینه افکار دیگران مطالعه کنیم. اکنون وقت آن رسیده، درباره موضوع این همایش «عدالت برای همه، ظلم به هیچ‌کس»، به‌صورت موجز سخن بگوییم. ستم‌زدایی از چهره امت‌ها، شیوه تمام پیامبران است که پیوسته در کنار مستضعفان بودند و امیر مؤمنان‏^(علیه السلام) انگیزه شرط پذیرش بیعت مهاجر و انصار را در مرحله چهارم، ستم‌زدایی معرفی می‌کنند.

آنکه که ستم بزرگ و چشم‌گیر باشد، اهل معرفت و کمال، با آن مبارزه می‌کنند؛ ولی اگر ستم جزئی و چشم‌گیر نباشد، از آن صرف‌نظر می‌کنند؛ ولی امام هشتم‏^(علیه السلام) کوچک‌ترین ستم را پذیرا نبود. روزی وارد خانه شد و دید برخی از کارگران مشغول کارند؛ اما کاری در گوشه‌ای نشسته، دست از کار کشیده است. علت را جویا شدند، گفتند: آنچه به او می‌دهیم، راضی نمی‌شود. فرمود: مگر اجرت او را معین نکرده‌اید؟! گفتند: نه. امام برآشت و آنان را توبیخ کرد که نباید چنین کاری کرده باشید. سپس فرمود: اگر اجرت کارگر را تعیین کنید؛ ولی چیز مختصری بپذیرایید، او سیاسگزار می‌شود؛ ولی اگر معین نکنید و دو برابر اجرت هم به او بدهید، او نگران می‌شود و تصور می‌کند که حق او را ادا نکرده‌اید! شیخ صدوق‏^(رحمته الله) در کتاب عیون اخبارالرضا می‌نویسد که ابراهیم‌بن محمد همدانی می‌گوید: از حضرت رضا‏^(علیه السلام) شنیدم که فرمود: «من أحب عاصياً فهو عاص و من أحب مُطِيعاً فهو مُطِيع، و من أعان ظالماً فهو ظالم و من خذل ظالماً فهو ظالم»؛ آن‌کس که گنهکار را دوست بدارد، خود، گنهکار است، آن‌کس که انسان فرمانبردار را دوست بدارد، او خود، فرمانبردار است و آن‌کس که ظالم را کمک کند، او خود ظالم است.» آن‌کس که عدالتی را خوار کند او خود ظالم است. در این مورد فرقی بین اولاد رسول و غیره نیست.

در پایان از متولی محترم آستان قدس رضوی، برای برگزاری چنین مجلسی تشکر می‌کنم و همچنین از بنیانگذار این همایش، مرحوم آیت‌الله طوسی که خاطر او عزیز و رضوان خدا را برای او خواهانیم. مسلماً او نیز، بهره‌ای از ثواب این همایش دارد.

• فرق است میان عدل کلّامی و عدل فقهی و حقوقی

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی بنیاد بین‌المللی علوم وحیانی اسراء، در پیام حضرت آیت‌الله جوادی آملی به این همایش آمده است: محور بحث این است که عدالت بر همه لازم است و ظلم نسبت به هیچ‌کس روا نیست. این یک بحث عادی و فقهی دارد که یک بحث متوسط است و یک بحث عالی دارد که باید از آنجا شروع کرد. عدل در کلام یک حساب دارد و در فقه و حقوق حساب دیگری دارد. عدل در کلام عبارت از این است که انسان نه مجبور است، نه مَقْضُ؛ انسان، آزاد است. حرّیت، «امر بین امرین» است؛ بین جبر است و تقویض. عدل در کلام این است که «لا جَبْرَ وَلَا تَقْوَیْضَ وَلَکِنْ أَمْرٌ بَيْنَ أَمْرَيْنِ»، آنکه متوسط بین دو باطل است. عدل است. همان‌طوری که تقصیر بین افراط و تفریط، عدل است؛ یعنی تفریط بد است، افراط بد است و عدل خوب است. جبر بد است، یعنی باطل است، تقویض بد است؛ یعنی باطل است و عدل که حرّیت و آزادی است، مطلوب است.

عدل در کلام، عبارت از حرّیت و آزادی است. آیه مبارکه ﴿لَا إِكْرَافَ فِي الدِّینِ﴾^{۱۵} ناظر به عدل در کلام است. ناظر به آزادی در کلام است. در کلام امامیه که از آن‌ها به‌عنوان عدلیه یاد می‌شود، روشن و ثابت شد که انسان نه مجبور است نه مَقْضُ؛ نه همه کارها را خدا به انسان واگذار کرد و نه جبریت را از انسان سلبود داشت؛ «لَا جَبْرَ وَلَا تَقْوَیْضَ وَلَکِنْ أَمْرٌ بَيْنَ أَمْرَيْنِ». این عدل کلّامی است و ارتباطی با عدل فقهی و حقوقی ندارد. اینکه «لَا إِكْرَافَ فِي الدِّینِ» که انسان

بزرگان و علما به سیره امام رضا‏^(علیه السلام) تأسی کنیم و کلمات نورانی ایشان را بشناسیم.

وی با بیان اینکه امروز جوامع اسلامی به‌ویژه جوانان، بسیار مشتاق دین هستند، عنوان کرد: توجه به دین در این دوران بسیار افزون شده و دلیلش این است که امروز فهمیده‌اند، عدالت‌خواهی نظام اسلامی و مبارزه با ظلم و بیداد، حق است؛ سخن امام بزرگوار ما که مسئله اول جهان را فلسطین و آزادی قدس شریف می‌دانست، حق است. جهان اسلام و جهان بشریت بر این نکته متذکر

شده که رژیم صهیونیستی، غده سرطانی است و باید آن را از جاکند تا دنیا بتواند آرامش و امنیت پیدا کند.

آیت‌الله رئیسی بیان کرد: چه کسی فکر می‌کرد که دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های آمریکا برای حق طلبی و عدالت‌خواهی به از خیزند و آهنگ واحد در تمام ملل، آزادی فلسطین و دفاع از مظلومان و فریاد علیه ستمگران باشد؟ این پدیده‌ای که امروز می‌بینید، نشان‌دهنده

خواست جدی آحاد انسان‌های آزاده دنیا برای شکل‌گیری نظم عادلانه جهانی است. آنچه امروز به‌عنوان نظم جهانی وجود دارد، ناعادلانه است. حتما خون کودکان غزه به‌قدری قدرت دارد که نه‌تنها به عمر رژیم صهیونیستی پایان دهد؛ بلکه اتفاقی مانند جریان فروع و موسی را در جهان امروز رقم زند.

• انسان معاصر تشنه گفتمانی است که بتواند عدالت حقیقی را تأمین نماید

حجت‌الاسلام والمسلمین مروی نیز، ۲۴ اردیبهشت در این کنگره ضمن تبریک ایام دهه کرامت و فرارسیدن میلاد با سعادت حضرت معصومه و امام علی‌بن موسی‌الرضا‏^(علیه السلام)، ابراز کرد: از منظر تاریخی می‌توان به عدالت به‌مثابه مهم‌ترین ابتلای تاریخی بشریت نگریست و از منظر امروز، می‌توان گفت انسان عصر جدید، بیش از هر زمان دیگر تشنه گفتمانی است که بتواند عدالت حقیقی را تأمین نماید.

وی ارانه الگوهای دقیق و قابل تحقق از عدالت را از جمله وظایف اندیشمندان و نخبگان اسلامی در عصر حاضر دانست و تصریح کرد: امروز وظیفه هر کس که دل در گروی مکتب قرآن و عزت‏^(علیه السلام) دارد به‌ویژه نخبگان و متفکران، این است که با تأمل و اندیشیدن در چارچوب فکری امامت و ولایت، به مفهوم عدالت چه در ساحت نظر و چه در ساحت اجرا و عمل، به درک درستی از عدالت دست یابد و نظریه منفعی از عدالت را مطرح نموده و الگوهای دقیق و قابل تحقق از عدالت را برای سطوح مختلف فردی، خانوادگی، اجتماعی و به‌ویژه در سطح حکمرانی و حل مسائل مربوط به آن ارائه داده و جیستی و بایستگی‌های عدالت در افق تمدن نوین اسلامی را روشن سازد.

تولیت آستان قدس رضوی در ادامه، با اشاره به رفتار دوگانه غرب و مدعیان حقوق بشر در قبال موضوع فلسطین، اظهار کرد: این روزها ماهیت حقیقی گفتمان‌هایی که بر ساخت مطلق‌گرایی زورمداران، استعمارگران دیروز و نواستعمارگران امروز است، به‌خوبی برای تمامی جهانیان افشا و روشن شده که چگونه از دل چنین گفتمان‌هایی، زنجیره‌ای از بی‌عدالتی‌ها و تبعیض‌های گسترده و فراگیر رقم می‌خورد و خم به آبروی مدعیان عدالت و برابری و آزادی نمی‌آید.

حجت‌الاسلام والمسلمین مروی با بیان اینکه یکی از اسمای حسنیای الهی «عدل» است، به خطبه ۲۱۴ نهج‌البلاغه اشار و اظهار کرد: این کلام متعالی و غلوی، بدان معناست که حضرت حق، نه‌تنها عادل است؛ بلکه عین «عدل و عدالت» است و یکی از اسمای حسنیای او «عدل» می‌باشد و این جهان خلقت و نظام هستی نیز از فیض الهی نشأت گرفته که تجلی عدل و مبتنی بر عدالت است.

تولیت آستان قدس رضوی با تأکید بر اینکه علاوه بر عدالت تکوینی در جهان طبیعی، در نظام و زیست انسانی نیز «عدالت» مورد توجه و تأکید معارف وحیانی است، خاطرنشان کرد: امام رضا‏^(علیه السلام) ترسیم سه‌گانه‌ای

کنگره جهانی حضرت رضا‏^(علیه السلام) با بیان اینکه، آنچه وجود مقدس حضرت رضا‏^(علیه السلام) در تبیین جایگاه ولایت و امامت فرمودند، قابل توجه است، افزود: شاید امام رضا‏^(علیه السلام) بیش از امامان و پیشوایان دیگر، نسبت به امامت و ولایت تأکید دارند. باید این حکمرانی و تفاوت آن را با حکمرانی هارونی و مأمونی و دیگر حکمرانی‌ها شناخت. حکمرانی ولایی، حکمرانی توحیدی است و در درون خود، جایگاه امامت و ولایت را دارد.

وی ادامه داد: مقام معظم رهبری فرمودند: همه امامان و پیشوایان دین برای تشکیل جامعه‌ای مبتنی بر دین و آموزه‌های دینی تلاش کردند؛ چون در پرتو این جامعه انسان رشد و نمو می‌کند و می‌تواند به جایگاه عالی دست یابد. در بسیاری از جوامع سخن از عدالت بوده؛ اما نگاه ما متفاوت است؛ از نظر ما عدالت مبتنی بر مبانی توحیدی ولایتی است که امام رضا‏^(علیه السلام) در حدیث سلسله الذهب فرمودند.

رئیس‌جمهور با بیان اینکه بعد از توحید هیچ مفهومی در دین ما به گستردگی مفهوم عدالت نیست، عنوان کرد: عدالت در تمام شئون وجود دارد. تمام وجود امیرالمؤمنین‏^(علیه السلام) و امام رضا‏^(علیه السلام) جلوه عدل است. در باب عدالت، سخن بسیار گفته شده و خواهد شد؛ اما چگونگی اجرای عدالت قابل توجه است. وی خاطرنشان کرد: ما یک عدالت‌خواه و یک عادل داریم. افرادی عادل هستند؛ اما حاضر نیستند پرچم عدالت‌خواهی به دست بگیرند و برای اجرای عدالت ضرر کنند. امیرالمؤمنین‏^(علیه السلام) عدالت‌خواه بود نه فقط عادل. عدالت‌خواهی وجود مقدس امام رضا‏^(علیه السلام) در مدت ولایت‌عهدی ایشان بسیار قابل مطالعه است. آنچه امیرالمؤمنین‏^(علیه السلام) در عهدنامه خود برای مالک اشتر دارند، جلوه آن در سلوک امام رضا‏^(علیه السلام) است. پس از هجرت پیامبر‏^(صلی الله علیه و آله و سلم)، هجرت امام رضا‏^(علیه السلام) نیز، از هجرت‌های تمدن‌ساز برای عالم بشریت بود.

آیت‌الله رئیسی گفت: عدالت اهمیت بسیاری دارد؛ اما شاخص اجرای عدالت چیست. این موضوع باید در کمیته‌های فعال این کنگره بحث شود. پیشنهاد من به جمع دانشمندان این است که ما برای اجرای عدالت، شاخص می‌خواهیم و شاخص تام و تمام امام رضا‏^(علیه السلام) است. می‌توانیم بر قانون تفاهم کنیم؛ اما این شاخص تام نیست و می‌توان شاخص‌های دیگر را هم مورد بحث قرار داد. امام خمینی‏^(رحمته الله) پرچم عدالت‌خواهی برافراشت. برخی می‌گفتند مگر می‌شود با فساد مبارزه کرد؛ اما امام‏^(علیه السلام) در راه انقلاب ایستادگی کرد. این پرچم امروز به دست رهبر فرزانه انقلاب اسلامی است و مردم، عدالت را فریاد می‌زنند.

وی افزود: مقام معظم رهبری بارها در سخنان خود به‌ویژه در بیانیه گام دوم انقلاب، از عدالت سخن گفتند. باید رصد کنیم ببینیم، بعد از ۴۵ سال کجا به عدالت عمل کردیم و کجا عقب ماندیم و تلاش کنیم، عقب‌ماندگی‌ها جبران شود. مباحث علمی و نظری در زمینه شناخت عدالت و مبارزه با فساد ضروری است. شناخت موارد ظلم، تبعیض و فساد و مبارزه با آن در جمهوری اسلامی اساس است. چه کسانی می‌خواهند عدالت را برقرار کنند؟ آیه شریفه می‌فرماید: اجرای عدالت توسط مردم و هدایت به‌وسیله امام، مقتدا و هادی است.

رئیس‌جمهور با تأکید بر اینکه علاوه بر امام، تمام خدمت‌گزاران در جامعه اسلامی باید عادل باشند، ادامه داد: این نکته در جامعه اسلامی بسیار اهمیت دارد که عدالت برای همه مهیا شود و شرطن این است که افراد خود را در محضر مبارک حضرت حق بدانند.

آیت‌الله رئیسی افزود: باید آثار اجرایی آنچه امروز شما در حوزه‌ها، دانشگاه‌ها و دیگر مراکز علمی مورد بحث قرار می‌دهید، در میدان ظاهر شود. خواسته من از این جمع و مراکز علمی این است که مباحث و تحقیقات پژوهشی آن‌ها، ناظر به میدان عمل و اجرا باشد؛ وگرنه تنها می‌تواند در کتابخانه‌ها و در حد خواندن و انتقال تجربیات و دانش اثر کند. ما امروز می‌توانیم در کنار مضجع شریف امام رضا‏^(علیه السلام) و با هدایت‌های امام، رهبری حکیم، مراجع،

آزاد است؛ یعنی «امر بین امرین» است؛ یعنی جبر نیست، یعنی تقویض نیست؛ انسان بخواهد به بهشت برود، آزاد است، بخواهد به جهنم برود، آزاد است؛ اما از جهت فقهی و حقوقی به انسان می‌گویند: بی‌راهه نرو، راه کسی را هم نبند، بر تو واجب است که به حق معتقد باشی، معترف باشی و عمل کنی.

این «لَا إِكْرَافَ فِي الدِّینِ» یعنی انسان نه مجبور است نه مَقْضُ؛ یعنی اجباری در کار نیست. این یک حکم کلّامی است؛ نه حکم فقهی. معنایش این نیست که انسان آزاد است هر کاری را بکند؛ معنایش این است که اگر بخواهد، کافر بشود و بد کند و به جهنم برود، آزاد است و اگر بخواهد کار خوبی کند، مؤمن بشود و به بهشت برود، آزاد است. این «لَا إِكْرَافَ فِي الدِّینِ»، هیچ ارتباطی با مسئله فقهی و مسئله حقوقی ندارد. این راجع به مسئله کلّامی است و کلّا بخشش جداس‌ت؛ اما در مسئله فقه، بر همه واجب است عادل باشند، بر همه واجب است از ظلم بپرهیزند.

ظلم نسبت به همه حرام است، حتی نسبت به سگ؛ سگی که کاری به کسی ندارد، ستم کردن نسبت به آن بد است؛ چه اینکه سگی اگر تشنه باشد، بخواهند آن را سیراب کنند، این کار ثواب دارد. بر اساس «لَکُلِّ کَبِدٍ حَرٌّ أَجْوُ»، درباره حیوانات هم، این مطلب را گفتند. همان‌طوری که سیراب کردن درخت ثواب دارد، سیراب کردن سگ هم ثواب دارد. ظلم کردن نسبت به هر موجودی بد است؛ حتی نسبت به سگ؛ مگر اینکه بخواهد حمله کند.

بنابراین یک عدل کلّامی داریم که آیه «لَا إِكْرَافَ فِي الدِّینِ» عهدهدار آن است و یک عدل فقهی و حقوقی داریم که «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ» عهدهدار آن است.

مطلب دیگر آن است که عدل نسبت به ذات اقدس الهی، واجب «عن الله» است؛ نه واجب «علی الله» و ظلم نسبت به ذات اقدس الهی، ممتنع «عن الله» است؛ نه ممتنع «علی الله». خدا از آن جهت که حقیقتی است، نامتناهی است و ماورای اجزا چیزی نیست تا حاکم بر خدا باشد؛ نمی‌شود گفت، این حکم، حاکم «علی الله» است و بر خدا واجب است که فلان کار را انجام بدهد یا بر خدا حرام است که فلان کار را انجام بدهد؛ بلکه کار قبیح «یمتنع صدوره عن الله تعالی» و کار لازم «یجب صدوره عن الله تعالی»، بین «یجب عن الله» و «یجب علی الله» فرق است؛ بین «یمتنع عن الله» و «یمتنع علی الله» فرق است. عدلیه حرفش این است که عدل، واجب «عن الله» است؛ نه «علی الله» و ظلم، حرام و ممتنع «عن الله» است؛ نه «علی الله».

مطلب دیگر آن است که درباره عدل، ذات اقدس الهی نه‌تنها عدل را بلکه فوق عدل که احسان است و رحمت رحمانیه است را بر خود لازم کرده است که این واجب «عن الله» است؛ نه واجب «علی الله»؛ «كَتَبَ رَبُّکُمْ عَلٰی نَفْسِکُمُ الرِّحْمَةَ»؛^{۱۶} رحمت بالاتر از عدل است. رحمن اسم اعظم است و همه این اسمای نازله، زیرمجموعه «الله» و زیرمجموعه «الرحمن» هستند؛ لذا «الرحمن» صفت برای چیزی قرار نمی‌گیرد؛ به استثنای «الله» ولی «الرحیم» و امثال ذلک، صفت قرار می‌گیرند.

به هر تقدیر ذات اقدس الهی، عدل محض است و فوق عدل، رحمت رحمانیه دارد؛ نه رحمت رحیمیه. رحمت رحیمیه آن وسعت راندارد که کار رحمت رحمانیه را بکند. ظلم بر همه حرام است! آنچه جنگ جهانی اول و دوم را تشکیل داد، آنچه جنگ‌های نیابتی را الآن اداره می‌کند و آنچه جریان غزه را متأسفانه به راه انداخته و همه ما را متأثر کرده است و جامعه انسانیت را داغدار کرده است، به‌سبب ظلم است که امیدواریم، به‌یرکت ظهور ولی عصر(ارواحنا فداه) جهان پر از عدل و داد شود!

• محبت بین امام و امت موجب حکمرانی ولایی می‌شود

به گزارش خبرگزاری حوزه از مشهد مقدس، آیت‌الله رئیسی، ۲۵ اردیبهشت در مراسم اختتامیه پنجمین

از مظاهر عدالت در جوامع انسانی دارند که بسیار حائز اهمیت می‌باشد؛ مرتبه نخست «عدالت در روابط انسان‌ها با یکدیگر» که حضرت می‌فرماید: کسی که با مردم در تعامل است؛ ولی ظلم نمی‌کند، با مردم سخن می‌گوید؛ اما دروغ نمی‌گوید و به آنان وعده می‌دهد؛ اما تخلف نمی‌کند، مروت او کامل و عدالت او آشکار و عیان است.

وی دومین مرتبه عدالت از منظر حضرت رضا‏^(علیه السلام) را «عدالت در حوزه زمامداری و حکمرانی» معرفی و عنوان کرد: امام رضا‏^(علیه السلام) فلسفه حکمرانی الهی را اقامه قسط و عدل دانسته‌اند و عدالت زمامدار اسلامی را به آن شناسانده‌اند که در سخنانی که می‌فرماید: دروغ نگوید و در قلمروی حکومت خویش به عدالت رفتار می‌کند و وعده‌هایی را که می‌دهد، تخلف نمی‌کند و تمامی آن‌ها را محقق سازد.

حضرت رضا‏^(علیه السلام) عدالت زمامدار اسلامی، به صدق گفتار و وفای به وعده‌ها محک می‌خورد، اضافه کرد: صدق گفتار و وفای به وعده‌ها در مورد روابط میان مردم با یکدیگر نیز دو معیار اصلی عدالت‌سنجی است؛ با این تفاوت که طبعاً دامنه آن در مورد زمامدار در افقی کلان و گسترده و امکان‌سنجی عدالت او با آن‌ها، بس پرمصدق‌تر و دراز دامن‌تر است.

وی سومین مرتبه از مظاهر عدالت در کلام حضرت رضا‏^(علیه السلام) را عالی‌ترین مرتبه آن که در «انسان کامل» و «امام معصوم» تجلی و ظهور پیدا می‌کند، معرفی کرد و افزود: این مرتبه از عدالت، همان توازن و تعادل تام وجودی است که انسان را به انسان کامل تبدیل می‌کند؛ به‌گونه‌ای که امام، مظهر تام اسمای حسنیای خداوند یعنی «عدل» الهی می‌شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین مروی، کنگره جهانی امام رضا‏^(علیه السلام) را فرصتی مهم برای تأملات و گفت‌وگو پیرامون عدالت در جهان دانست و گفت: امیدوارم این کنگره که به‌نام مبارک حضرت ثامن‌الحجج‏^(علیه السلام) مطهر است، بتواند در افق‌گشایی از جایگاه عدالت در معارف رضوی گام‌های ارزشمندی بردارد.

دبیر علمی کنگره نیز در ابتدای این اجلاسیه، با تقدیر از رهبر حکیم و دوراندیش انقلاب و همه مراجع و اندیشمندان و آستان قدس رضوی به‌جهت پایه‌گذاری این کنگره مهم امام‌شناسی، گفت: بدیهی است محتوای این کنگره عظیم، وامدار اندیشه‌های متفکرین و عالمان بزرگی است که از بیش از ۳۵ کشور جهان و ایران عزیز به‌عنوان مهد فکر و تمدن اسلامی در این جاحضور دارند. حجت‌الاسلام والمسلمین سید سعیدرضا عاملی به سابقه ۴۰ ساله این کنگره اشاره کرد و گفت: کنگره جهانی حضرت رضا‏^(علیه السلام) یک سابقه ۴۰ ساله دارد که از سال ۶۲ تا ۷۲ چهار کنگره را برگزار کرده و متأسفانه با یک وقفه ۳۰ ساله مواجه شده است و اکنون تولید معزز بنا دارد این کنگره مهم معرفی هر دو سال یکبار برگزار شود و برنامه‌ریزی مفهومی و نظری برای هفت کنگره صورت گرفته است.

حجت‌الاسلام والمسلمین سید سعیدرضا عاملی ادامه داد: پنجمین کنگره جهانی حضرت رضا‏^(علیه السلام) با محوریت نگاه تمدنی امام رضا‏^(علیه السلام) و با تأکید بر کلیدی‌ترین آرزوی جهان یعنی عدالت و استقرار عدالت برای همگان و همچنین با نگاه به مهم‌ترین چالش جهان معاصر یعنی فراگیری ظلم و تبعیض، به دنبال معرفت‌گشایی و رازگشایی از حقیقت الهی و واقعیت‌های جهان معاصر برگزار می‌شود.

وی به مسئله این روزهای جهان اسلام یعنی غزه هم اشاره و تصریح کرد: وقتی به وضعیت عمومی جهان نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که همه ارکان پنج‌گانه مرتبط با ابعاد مادی زندگی و حیات انسان‌ها یعنی امور مرتبط با غذا، آب، مسکن، سلامت، آموزش و محیط زیست در شرایط سراسر مخاطره‌آمیز قرار دارد. شاهد تنزل جایگاه معنوی در جهان هستیم؛ اساساً جمعیت بزرگی از جهان یعنی ۱۵/۴ درصد جمعیت جهان فاقد دین هستند. شکسته شدن حریم انسان در بی‌رحمی نسبت به کودکان، و سوء استفاده جنسی از کودکان حکایت از وخامت و ظلم بزرگ می‌کند. حجت‌الاسلام والمسلمین سعیدرضا عاملی گزارشی هم، از مقالات ارسانی که در دبیرخانه ارائه داد و گفت: در این دو روز، بیش از ۸۰ مقاله در نشست‌های علمی ارائه می‌شود. گفتنی است، در پایان این مراسم، از آثار نوشتاری و تمبر پنجمین کنگره جهانی حضرت رضا‏^(علیه السلام) رونمایی شد.

• پی‌نوشت‌ها

- در ابتدای این دیدار، حجت‌الاسلام احمد مروی (رئیس کنگره) و حجت‌الاسلام سیدسعیدرضا عاملی (دبیر کنگره) مطالبی بیان کردند؛
- سوره ممتحنه، بخشی از آیه ۸: «[اما] خدا شما را از کسانی که در[کار] دین با شما نتجنگیده و شما را از ديارتاران بیرون نکرده‌اند، باز نمی‌دارد...»؛
- بیانات در جمعی از شاعران و اساتید ادبیات فارسی، به‌مناسبت میلاد حضرت امام حسن مجتبی‏^(عج) (۱۴۲۳/۱/۶)؛
- صائب تبریزی، دیوان اشعار، از غزلی با مطلع «ز خلوت برمی‌آیی چه حاصل/ به چشم تر نمی‌آیی چه حاصل»؛
- منقلب آل ابی‌طالب (دبیر کنگره) مطالبی (با اندکی تفاوت)؛
- نعمانی، کتاب الغیبه، ص ۲۹۳؛
- بحارالانوار، ج ۴، ص ۱۴۴؛
- نعمانی، کتاب الغیبه، ص ۲۹۳؛
- رجال کشی، ص ۱۵۷؛
- رجال کشی، ص ۱۵۶ (با اندکی تفاوت)؛
- سوره رعد، آیه ۳۹؛ «خدا آنچه را بخواهد، محو یا اثبات می‌کند و اصل کتاب نزد اوست»؛
- حجت‌الاسلام احمد مروی (رئیس کنگره)؛
- پیام به اولین کنگره جهانی امام رضا‏^(علیه السلام) (۱۳۶۳/۵/۱۸)؛
- الکافی، ج ۱، ص ۱۶۰؛
- جامع الاختیار، ص ۱۳۹؛
- سوره نحل، آیه ۵۴.